

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ

**ДІЯЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВИХ ФОТОКОРЕСПОНДЕНТОК:
ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ (НА ПРИКЛАДІ МАРГАРЕТ БУРК-ВАЙТ
І СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ЖУРНАЛІСТОК)**

Кваліфікаційна робота
студентки 5 курсу, групи ЛЗЖ-5,
першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти
спеціальності 061 «Журналістика»
Нагорної Дарії Юріївни

Науковий керівник:
Цуріна Елеонора Олегівна,
кандидат наук із соціальних
комунікацій

Харків – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	Error! Bookmark not defined.
РОЗДІЛ I	6
ПЕРСОНАЛІЯ МАРГАРЕТ БУРК-ВАЙТ ЯК ПЕРШОЇ ВІЙСЬКОВОЇ	
ФОТОКОРЕСПОНДЕНТКИ	
1.1 Становлення та професійний розвиток Маргарет Бурк-Вайт	6
1.2 Випадки сексизму щодо Маргарет Бурк-Вайт.....	9
1.3 Вплив Бурк-Вайт на розвиток жіночої військової фотокореспондентки в США.....	133
1.4. Обладнання, яким користувалась Бурк-Вайт під час документування Другої світової війни.....	155
1.5 Фотографія Маргарет Бурк-Вайт як відображення особливості погляду фотокореспондентки на події.....	18
РОЗДІЛ II.....	200
АРГУМЕНТАЦІЯ РОЗДІЛЕННЯ ТЕРМІНІВ “ВОЄННА” ТА “ВІЙСЬКОВА”	
ФОТОКОРЕСПОНДЕНТИКА	
2.1 Різниця між військовими та воєнними фотокореспондентами	200
2.2 Специфіка освіти та служби військової кореспондентки	211
2.3 Українські воєнні та військові фотокореспондентки, які почали свою діяльність з 2014 року.....	233
РОЗДІЛ III.	255
ВОЄННІ ФОТОКОРЕСПОНДЕНТКИ, ЩО ПОЧАЛИ СВОЮ ДІЯЛЬНІСТЬ У 2022 РОЦІ	
3.1 Катерина Ключко, Вера Бланш та Анастасія Вербова як предстаниці воєнної фотокореспондентки 2022-2023 років	255
3.2 Влада та Костянтин Ліберові як феномен парної фотокореспондентки.....	26
РОЗДІЛ IV.	300
ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВОЄННОЇ ФОТОКОРЕСПОНДЕНТИКИ ЮЛІЇ КОЧЕТОВОЇ ТА ВІЙСЬКОВОЇ – СВІТЛАНИ КИРГАН (ШЛЯХОМ ІНТЕРВ'ЮВАННЯ)	
4.1 Досвід висвітлення російсько-української війни з 2014 року до сьогодення: на прикладі Юлії Кочетової	300
4.2 Специфіка “написання” сюжету фотографій Юлії Кочетової (аналіз знімків).....	37
4.3 Аналіз служби у військовому новинному агентстві на прикладі Світлани Кирган.....	39
4.4 Особливість фіксингу військових дій військовими фотокореспондентками: на прикладі Світлани Кирган	400
ВИСНОВКИ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	445
ДОДАТКИ.....	500

ВСТУП

Уже понад століття жінки борються за рівні права у суспільстві, незважаючи на стереотипи й обмеження щодо гендеру. Вони вимагають справедливого ставлення до себе на роботі, у суспільстві й особистих стосунках. Наказом Міністерства економіки України № 1574 від 18.08.2020 затверджено зміну №9 до національного класифікатора ДК 003:2010 “Класифікатор професій”. Це означає, що назви професій можуть бути адаптовані з чоловічого роду “для означення жіночої статі” [14]. Українки сьогодні працюють і займають керівні посади в тих сферах, які раніше вважались тільки чоловічими: архітектура та інженерія, бізнес, конструювання, авіап перевезення, хімічна промисловість тощо. У 2018 році жінки-військові вперше взяли участь у параді на честь Дня Незалежності України.

Від початку повномасштабної війни у лютому 2022 року ЗМІ та високопосадовці почали використовувати звернення: «захисники та захисниці». Медіа висвітлюють особисті історії жінок-снайперок, артилеристок, бойових медиків, зв'язовиць, а також колишніх полонянок, що пліч-о-пліч з чоловіками обороняли Азовсталь.

На українському інформаційному фронті також працюють журналістки. Вони їздять у відрядження на нульові позиції, прифронтові села та міста, потрапляють під обстріли, працюють в окупації та, на жаль, гинуть під час документування бойових дій. Незважаючи на це, діяльність українських фіксерок війни за більше ніж 9 років майже не досліджена в науковій літературі. Окрім неупорядкованості в найменуванні, ми вбачаємо потребу в дослідженні діяльності військових та воєнних фотокореспонденток України в період з 2014 до 2023 року. “Особливо загострює ставлення до жінок в медіа в час війни те, що стереотипно роботу в умовах війни вважають більш «чоловічою справою» [6, с. 43].

Окрім цього, наразі немає конкретики в найменуванні різновидів фотокореспонденток/фотокореспондентів. Мова йде про цивільних фотокорів та журналісток, які виконують фіксинг подій на замовлення Міністерства оборони. Провівши аналіз, ми помітили використання термінів “військова/ий” та “воєнна/ий” водночас щодо одних і тих самих? журналісток/журналістів. Відсутність задокументованого поділу в цих значеннях підтвердив викладач кафедри військової журналістики Військового інституту імені Т. Шевченка. **Теоретична актуальність** дипломної роботи полягає у пропозиції затвердження термінів на означення різниці у діяльності журналістів/журналісток під час військових дій. Також ми вбачаємо потребу в дослідженні досвіду першої військової фотокореспондентки часів Другої світової війни – Маргарет Бурк-Вайт.

Практична актуальність роботи полягає також в аналізі випадків сексизму щодо журналісток на війні та вияву ризиків для здоров’я та життя кореспонденток у зв’язку з відсутністю захисного спорядження жіночого крою. З цими проблемами зіштовхуються фіксерки сьогодення.

Мета дипломної роботи – надати характеристику діяльності українських військових та воєнних фотокореспонденток.

Для досягнення поставленої мети ми повинні виконати такі **задачі**:

- проаналізувати мемуари Маргарет Бурк-Вайт;
- дослідити критичні матеріали про першу військову фотокореспондентку;
- довести неусталеність термінів “воєнна” та “військова” фотокореспондентика та виявити різницю між цими поняттями;
- охарактеризувати діяльність військових та воєнних фотокореспонденток України шляхом інтерв’ювання;
- виявити спільне та відмінне у роботі військових та воєнних фотокореспонденток;

- окреслити проблему сексизму щодо журналісток;
- з'ясувати рівень забезпечення захисним спорядженням українських документалісток.

Об'єкт дослідження – діяльність та досвід воєнних і військових фотокореспонденток, у тому числі сучасних українських і Маргарет Бурк-Вайт.

Предмет дослідження – специфіка роботи фотокореспонденток в умовах війни та проблема дискримінації за гендерною ознакою.

Емпірична база дослідження складається з мемуарів Маргарет Бурк-Вайт, фотографій фотокореспонденток, публікацій у ЗМІ. У тому числі проведені інтерв'ю з кореспондентками Юлією Кочетовою, Світланою Кирган і начальником інформаційного агентства “АрміяInform” Віталієм Саранцевим.

Для дослідження ми використали методи аналізу, класифікації, інтерв'ю, порівняння та бібліографії.

Новизна нашого диплому полягає у:

- введенні та поширенні нової термінології;
- дослідженні Маргарет Бурк-Вайт, яка мало представлена в українських ЗМІ;
- виявленні особливих аспектів створення фотографії під час військових дій;

Теоретична цінність роботи полягає у використанні цих даних для подальшого дослідження досягнень українських воєнних і військових фотокореспонденток, визначення впливу їхньої роботи в контексті протистояння російській пропаганді та популяризації вірного сприйняття російсько-української війни іноземними ЗМІ.

Структура дипломної роботи: це вступ, чотири розділи (що складаються з 14 підрозділів), висновки, список використаних джерел і додатки.

РОЗДІЛ І

ПЕРСОНАЛІЯ МАРГАРЕТ БУРК-ВАЙТ ЯК ПЕРШОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ФОТОКОРЕСПОНДЕНТКИ

1.1 Становлення та професійний розвиток Маргарет Бурк-Вайт

Маргарет Бурк-Вайт (1904–1971рр.)–американська фотографиня, яка стала уособленням змін у становищі жінок у журналістиці ХХ століття. Вона є “першою жінкою фотографинею-документалістом, яка була акредитована та працювала в Збройних силах США” [34]. Також Маргарет була першою іноземною журналісткою, якій дозволили фотографувати промислові об’єкти СРСР, першою фотокореспонденткою журналу “Life”. Вона є визначною постаттю в американському та світовому феміністичному русі, прикладом професіоналізму, доказом хибності патріархальних поглядів у військовій журналістиці. Ми дослідили період зростання та становлення Маргарет Бурк-Вайт у контексті соціальних змін в США.

“...в 1919 році була розроблена ХІХ поправка, згідно з якою право голосу громадян США не обмежувалося статевою ознакою (Voting Rights for Women). Після того, як вона була прийнята, американські жінки стали брати участь у виборах нарівні з чоловіками, але вони так і не отримали рівні юридичні, економічні, соціальні та інші права, тому їх підлегле становище майже не змінилось” [10]. Майбутній фотокореспондентці було 15 років, коли почала діяти поправка ХІХ.

Двадцятидворічна Маргарет Бурк-Вайт вийшла заміж за Еверетта Чапмена. Шлюб тривав близько року. Через 39 років, а саме у 1963 році фотографка випустила друком “Мою автобіографію”– власні мемуари на 383 сторінки. У книзі вона розповідає про досвід розлучення: “People seem to take it for granted that a woman chooses between marriage and a career as though she were the stone statue on the county courthouse, weighing one against the other in the balance in her hand. I am sure this is seldom so. Certainly in my own case there was no such

deliberate choice. Had it not been for a red-gold ring that broke into two pieces, I would never have been a professional photographer” (“Здається, люди сприймають як належне те, що жінка обирає між шлюбом і кар’єрою, наче вона кам’яна статуя на будівлі окружного суду, що зважує одне проти одного на терезах у своїй руці. Я впевнена, що це рідко буває так. Звичайно, у моєму випадку такого свідомого вибору не було. Якби не червоно-золотий перстень, який розпався на дві частини, я б ніколи не став професійним фотографом.” – тут і далі переклад авторів диплому)[6, с. 29].

Саме в 1920-х роках “основною рисою фемінізму став індивідуалізм” [10]. Його ідея полягала в особистій свободі жінки, її праві вибору свого призначення у житті. “У фільмах і популярній літературі того часу незаміжні ділові жінки були готові пожертвувати своїми честолобними планами на користь шлюбу і сім’ї. Феміністки зі свого боку розглядали це як пропаганду, що ведеться чоловіками і спрямовану на те, щоб жінки відмовлялися від власних амбіцій і не зазіхали на становище своїх чоловіків. Вони посилялися на те, що жінки, які зробили успішну кар’єру, часто виводилися в образі старих дів або вдів.” [10]

У “Моєму автопортреті” Маргарет стверджує, що розлучення з першим чоловіком не було свідомим вибором між кар’єрою та шлюбом. Проте одразу після цього Маргарет повернулася до навчання в університеті, а згодом стала фотографкою промислового підприємства Otis Steel. “В моєму автопортреті” вона згадувала що її “обережні розслідування дали невтішну інформацію про те, що жінки небажані на металургійних заводах, особливо на тих фабриках, де вони були заборонені ще з минулого року” [24, с. 49] Підсумовуємо, що особисте та професійне життя Маргарет Бурк-Вайт розвивалось у період активної боротьби жінок за свої права.

У 1930 році американська фотографка вирушила у відрядження до СРСР і стала першою західною журналісткою, яка потрапила на промислові об’єкти.

Через одинадцять років в травні 1941 вона повернулась у Радянський Союз як фотокор журналу “Life”. Разом зі нею поїхав і її другий чоловік – Ерскін Престон Колдвелл (письменник-прозаїк і представник комуністичного напрямку в літературі). Вже через місяць Німеччина порушила “Пакт Молотова-Ріббентропа”, таким чином Бурк-Вайт перекваліфікувалась у військову документалістку. Посольство США дозволило їй та чоловіку залишитися в СРСР. Маргарет першою вдалось зробити ексклюзивні кадри з нового фронту Другої світової. Фото палаючої Москви та Йосипа Сталіна, який погодився зустрітися з Бурк-Вайт для фотосесії, стали “вікном” в іншу реальність для американського суспільства. У вересні 1941 року подружжя покинуло Радянський Союз [24, с. 174].

Коли США 7 грудня того ж року вступили у Другу світову війну, Маргарет, яка була вже відомою фотокореспонденткою з досвідом роботи в небезпечних ситуаціях, отримала акредитацію для роботи у Військово-повітряні сили США. В цей час вона вже була розлучена з другим чоловіком, оскільки Ерскін вимагав від неї вибору: кар’єра чи сім’я. Бурк-Вайт обрала перше [24, с. 196].

Уніформи для військових кореспонденток не існувало, тому армійський коледж почав розробку першого спецодягу для журналісток. “In the late spring of 1942, when I was accredited, the first uniform for a woman war correspondent was designed for me.” (“Наприкінці весни 1942 року, коли я отримала акредитацію, була розроблена перша форма для жінки-військового кореспондента.”) [24, с.197].

Маргарет Брук-Вайт була вражена тим, з якою серйозністю офіцери Військового коледжу армії США взялися за роботу. “They decided to follow the basic pattern of an officer's uniform, except that women would have skirts as well as slacks. The blouse and slacks would be what is called "green" in the Army, with "dress pinks" (a lovely gray) for special occasions. There was a great deal of to-do about buttons. Would we be allowed to wear officers' gold buttons with the eagle or plain

buttons matching the uniform? Finally it was decided we would wear gold buttons, and on the shoulders, instead of the insignia of Army rank, we would wear war correspondents' insignia. Once these decisions were made, women war correspondents' uniforms were modeled after this first one. Abercrombie & Fitch entered the project with enthusiasm and turned out the first uniform". ("Вони вирішили дотримуватися основного зразка офіцерської форми, за винятком того, що жінки мали б і спідниці, і штани. Блуза та штани в армії називалися "зеленими", а "рожевими сукнями" була форма в ніжно-сірому кольорі. Значним завданням були гудзики. Чи дозволили б нам носити офіцерські золоті гудзики з орлом чи прості гудзики до форми? Нарешті вирішили, що ми будемо носити золоті гудзики, а на плечах замість знаків армійського звання будемо носити знаки розрізнення військових кореспондентів. Коли ці рішення були прийняті, наступні уніформи для жінок військових кореспондентів були змодельовані за зразком цієї першої. Abercrombie & Fitch з ентузіазмом увійшли в проект і виготовили першу форму") [24, с. 197]. За пошив першого екземпляру стала відповідальною американська компанія "Abercrombie & Fitch" – сьогодні вона займається виготовлення повсякденного одягу [25].

"Designed especially for Margaret, this became the model for all women correspondents." ("Розроблений спеціально для Маргарет, він став зразком для всіх жінок-кореспондентів") [27, с.252].

Також військові кореспондентки мали право на харчування в офіцерській їдальні. Починали роботу вони у званні лейтенанток [24, с. 197].

1.2 Випадки сексизму щодо Маргарет Бурк-Вайт

Про свій досвід воєнної фотокореспондентики Маргарет Брук-Вайт написала в книгах "Смак війни" та уже згадуваних мемуарах "Мій автопортрет". Вона розуміла, що стала прецедентом для журналістики і суспільства, тому детально описувала ситуації, в яких опинялась. Проте Маргарет не була до кінця

відвертою саме в питанні відношення до неї як до жінки і як до фотокореспондентки на фронті. В мемуарах Бурк-Вайт ми не знайшли згадки про цькування зі сторони колег-чоловіків, образливі плітки та посилену увагу зі сторони військових. Проблемні питання дослідила Вікі Голдберг – американська авторка книг з історії та критики фотографії. Дослідивши книги “Біографія Маргарет Бурк-Вайт” Вікі Голдберг та “Мій автопортрет” Маргарет Бурк-Вайт, ми виокремили те, що фотографка уникала розповідей про своє особисте життя, окрім стислих коментарів щодо офіційних шлюбів. Військові в мемуарах згадуються в сфері професійної співпраці, тоді як Голдберг знайшла та дослідила згадки про любовні переживання фотокореспондентки від її близького оточення.

Від початку кар’єри, Маргарет мала справу з впливовими чоловіками. Це були власники журналів, промислових підприємств, банкіри. Вона навчилася використовувати свою жіночу привабливість, знаючи, що їй майже ніколи не відмовляють.

“Sex was a new element in her business equations, one she quickly realized she could use to her advantage. If men had designs on her, Margaret savored that as a sign of power she had only recently acquired.” (“Секс був новим елементом у її ділових справах, і вона швидко зрозуміла, що може використати собі на користь. Коли чоловіки цікавилися нею з корисливою метою, Маргарет сприймала це як ознаку влади, яку вона щойно отримала”)[27,с.93]. Бурк-Вайт вчилася жити і працювати в середовищі впливових чоловіків. Жінки для них були сексуальними об’єктами і тільки у рідкісних винятках – професіоналками.

Маргарет не відчувала образи через сексистське ставлення до себе. Тим паче, що багато колег допомагали їй у роботі, наприклад носили важкі штативи для фотоапаратів. Та все ж були і ті, що ширили чутки, наче вона лише є прикриттям для якогось чоловіка, який вміє фотографувати. А саму Бурк-Вайт лишень навчили робити вигляд, що вона вміє тримати камеру у руках. “No one wanted to believe a woman could do a man's job, much less that she could do it

better.” (“Ніхто не хотів вірити, що жінка може виконувати роботу чоловіка, а тим більше, що вона може виконувати її краще”) [27, с. 99].

У книзі “Біографія Маргарет Брук-Вайт” Вікі Голдбрег описує ситуацію, коли у 1942 році Маргарет працювала на американській авіабазі у Великобританії. Її колеги-чоловіки отримали дозволи на фотографування бойових завдань у повітрі, а Маргарет – відмовляли. “No one said directly that she could not go because she was a woman, but the message was clear. It was not the first time men had put obstacles in her way in order to protect her.” (“Ніхто прямо не сказав, що вона не може піти, тому що вона жінка, але це було зрозуміло і так. Це був не перший раз, коли чоловіки чинили перешкоди, щоб захистити її”) [27, с.254] (додаток А, мал. А4).

У 1942 році в Алжирі Маргарет знайомиться з командиром 97-го бомбардувального полку Дж. Хемптона Аткінсона, який і допомагає їй здійснити бойове авіахрещення.

“In places where women were scarce and death a constant promise, the atmosphere was charged with desire and longing. News that Margaret was sharing the CO's quarters spread faster than a military directive.” (“У місцях, де жінок було мало, а смерть постійно переслідувала, атмосфера була сповнена бажанням і тугою. Новина про те, що Маргарет живе в квартирі командира, поширилася швидше, ніж військова директива”) [27, с.263]. Тож ми можемо припустити, що Брук-Вайт довелось працювати в умовах, коли сексизм сприймається як належне і проявляється в доволі жорсткій формі – цькування й осудження. Проте вона не припинила діяльність, не повернулася додому і не зменшила своїх амбіцій.

Маргарет коментувала тільки офіційні стосунки. В мемуарах вона не згадує роман з Аткінсоном, або своє майже заміжжя за майором контррозвідки Максвеллом Джеромом Папуртом (вона погодилась вийти за нього заміж, але він помер у полоні).

Висновок, який ми можемо зробити – Маргарет не хотіла, щоб її досягнення у сфері військової фотокореспондентики асоціювали тільки з покровительством чоловіків-військових, а не з її роботою, сміливістю та відданістю справі. Суспільство вимагало від неї більших зусиль у професійному плані тільки тому, що вона жінка. “A woman in the middle of a war was trouble enough, more trouble even than the average Life correspondent.” (“Жінка під час війни була великою бідною, більшою навіть, –ніж пересічний кореспондент “Life” [27, с. 274].

Під час бойових вильотів в Алжирі та Італії її самовіддача, сконцентрованість і бажання досягти успіху будь-якою ціною завоювали повагу льотчиків. Чоловіки забули про те, що на борту з ними знаходилась жінка, хоча всю її кар’єру Маргарет переслідували забобони, наче жіноча присутність приносить нещастя. Вона діяла як професіонал і в мемуарах зізналась, що навіть не встигла злякатись. Пілоти очікували від неї вереску та переляку, натомість Бурк-Вайт “командувала” польотами, щоб отримати потрібний ракурс. Вона викрикувала наказати у мікрофон навушників, перебиваючи пілотів та екіпаж судна (додаток А, мал. А3).

“Before the war much of society had believed women were fragile creatures who lacked the mental skills to interpret the news. One newspaper editor described women journalists this way: “When criticized, they sulk and burst into tears. They depend on men to help them in tough spots, then double-cross them” “До війни більша частина суспільства вважала жінок тендітними створіннями, яким бракує розумових здібностей, щоб інтерпретувати новини. Редактор однієї з газет так охарактеризував жінок-журналістів: “Коли їх критикують, вони дуються і заливаються сльозами. Вони залежать від чоловіків, які допомагають їм у важких ситуаціях, а потім обдурюють їх” [28, с. 3]. Тільки своєю присутністю у зоні бойових дій Маргарет кидала виклик гендерним цюкуванням і стереотипам.

1.3 Вплив Бурк-Вайт на розвиток жіночої військової фотокореспондентки в США.

Якщо думки чоловіків розділилися: хтось зневажав Бурк-Вайт, хтось навпаки поважав та захоплювався, то для жінок вона стала прикладом: “Women everywhere regarded Bourke-White as their ideal. From 1936, when she was named one of the ten outstanding American women, to 1960s, when she was chosen as one of the top ten living American women of the twentieth century, she was constantly in the public eye as a woman of achievement.” (“Жінки в усьому світі вважали Бурк-Уайт своїм ідеалом. З 1936 року, коли її назвали однією з десяти видатних американських жінок, до 1965 року, коли Маргарет увійшла в перелік найкращих жінок двадцятого століття, вона постійно була в центрі уваги громадськості як жінка, що звершує досягнення”) [27, с. 2].

Досвід Маргарет став рушійним для багатьох американок. До прикладу, Лі Міллер (1904-1977) – модель журналу Vogue, фотографиня, з початком Другої світової війни вона стала воєнною фотокореспонденткою. Її життєпис дуже нагадує долю Маргарет Бурк-Вайт. Вони обидві захоплювались фотозйомкою, перетворили хобі в професію та згодом отримали акредитацію для документування зони бойових дій. Вона не була першою жінкою-фотокореспондентом, але увійшла до історії фотографії завдяки своїй самовіддачі, особливому погляду на мистецтво та безстрашності [19]. Лі Міллер задокументувала лондонський бліц (бомбардування Великої Британії гітлерівськими військами (1940–1941 рр.), наслідки нацистського режиму у концтаборах Дахау та Бухенвальді, звільнення Парижа з окупації. Вона теж розділяла феміністичні погляди, прагнула незалежності від чоловічої думки, тому вдягла військову форму і вирушила на фронт разом з камерою марки Rolleiflex. Колишня фотомодель зробила значний внесок у розвиток журналу Vogue вже тепер як кореспондентка. Журналістські матеріали видання

еволюціонували від обговорення моди у військовий час до суспільних новин та репортажів з передової.

“Ще ніколи американський журнал про моду Vogue не писав так багато про війну і смерть” [21]. В інтерв’ю Getty Images Лі підтвердила випадки сексизму щодо неї. “... багато людей кажуть, що війна не жіноча справа», — акуратно зазначала інтерв’юерка після війни. «Я багато про це чула у своєму житті», — відповідала Міллер” [21].

Після смерті Гітлера воєнна фотокореспондентка жила в його квартирі у Мюнхені та знялась у фотосесії у ванній диктатора. Фото надрукувати в The Telegraph. Знімок наводимо в додатку А, мал. А1. У цій же квартирі була і Маргарет Бурк-Вайт навесні 1945 року, коли рухалася із союзницькими військами під командуванням генерала Паттона углиб Німеччини.

Армія Гітлера не мала сил для опору, тому покидала свої ж території, відкриваючи світу наслідки нацистського режиму. 11 квітня американці увійшли в Бухенвальд і звільнили концтабір. Генерал зібрав жителів Веймара та змусив дивитися на тіла закатованих в’язнів. Маргарет та ще декілька її колег-журналістів були там. Вони документували обгорілі рештки людей, висушені від голоду скелети, печі, в яких спалювали в’язнів, та місцевих мешканців, що не вірили своїм очам. У мемуарах “Мій автопортрет” Маргарет назвала цей розділ “Ми не знали, ми не знали”.

“Мене часто запитують, як можна фотографувати такі звірства. Мені доводиться працювати з завісою над своїм розумом. Під час фотографування таборів убивць захисна завіса була настільки щільно затягнута, що я ледве знала, що зробила, доки не побачила відбитки власних фотографій. Я ніби бачила ці жахи вперше” [27, с. 259].

1.4. Обладнання, яким користувалась Бурк-Вайт під час документування Другої світової війни

У 1942 році Маргарет рухалася від Великобританії до Північної Африки на флагманському кораблі, який використовували для круїзних прогулянок у мирний час, а тепер він перевозив шість тисяч британських та американських військових. Це був конвой, що складався також з авіаносця та військових кораблів, на який здійснили напад нацистські війська. Корабель з Маргарет Бурк-Вайт був торпедований, а більшість фотокамер потонули. Тому надалі фотокореспондентка скоротила колекцію своїх камер до декількох невеличких з 35-ти міліметровими об'єктивами [24, с. 204].

Дослідивши портрети Маргарет Бурк-Вайт, ми змогли визначити модель фотокамери, якій фотокореспондентка надавала перевагу у військовій

фотографії. [31].

1. Перше фото [26].
2. Друге – [33].

Це фотокамера “Rolleiflex”, перший екземпляр якої був випущений у 1928 році [32]. Ми можемо припустити, що Маргарет використовувала саме Rolleiflex Automat 1937 року випуску. Ця модель має швидкість затвору від 1 до 1/500 секунди та фокусну відстань у 75 мм. Особливістю є автоматичний перемотувач фільму. Саме цю фотокамеру Бурк-Вайт використовувала в авіазйомці.

Технічні можливості фототехніки того часу не давали можливості робити швидкісні та нічні знімки. Також Бурк-Вайт доводилося використовувати важкий і незручний штатив, а особливу загрозу для камер становили погодні умови. Отож підсумовуємо, що Маргарет доводилось реалізовувати свої ідеї з урахуванням недосконалостей фотообладнання у 40-х роках минулого століття. Це вимагало від неї професіоналізму, наполегливості та вдосконалення навичок.

Тому втрата знімків для Маргарет була важким переживанням, а особливо, коли частина фотографій з італійського фронту “загубились” в Пентагоні. Це була документація стійкості піхотинців 36-го дивізіону Техасу, а також героїзму медсестер. (додаток А, мал. А5)

Наземні бої, бомбардування, важкопоранені солдати та дівчата, які не могли врятувати усіх, але намагалися полегшити страждання. Маргарет зробила останні знімки хлопців при смерті, вона вважала, що таким чином їй вдасться зберегти пам’ять про них. Після відрядження в Італії Бурк-Вайт надіслала фото до журналу “Life”, проте перш, ніж потрапити в редакцію, знімки перевіряло Міністерство оборони США. Коли Маргарет дізналась, що матеріал зник, вона лютувала. Намагалась повернути їх через військове командування, проте це було безуспішно. Фото мертвих американських солдат дозволили публікувати тільки в 1943 році. Хоча знімки тіл військових інших національностей (включно з німцями) вже були у друці. [24, с.234-250]. Ми можемо підсумувати, що цензура під час Другої світової війни в США існувала.

1.5 Фотографія Маргарет Бурк-Вайт як відображення особливості погляду фотокореспондентки на події

Ця фотографія стала один із підтверджень злочинів нацистської Німеччини під час Другої світової війни – доказом геноциду єврейського народу. Маргарет Бурк-Вайт зробила цей знімок на початку квітня 1945 року в Бухенвальді, коли бронетанкова та піхотна дивізії та під командуванням генерала Паттона звільнили нацистський концентраційний табір. Фотокореспондентці вдалось одній з перших задокументувати злочини гітлерівської Німеччини. Фото в чорно-білому кольорі, силуети на передньому плані мають чіткі контури та високу контрастність. Припускаємо, що вона використала спалах. Побудова кадру має перспективу, з правого боку об'єкти мають свій справжній розмір, але “рухаючись” до центру фотографії вони віддаляються. Це надає фотографії

об'ємність. В багатьох роботах Маргарет можна помітити схожий підхід до komponування кадру. Значення має положення чоловіків: 10 з них ми бачимо на "ліжках" з дерев'яних досок. В правому куті бачимо "обрізане" кадром обличчя одного з в'язнів, що у правилах композиції фотографії є помилкою. Проте на цьому знімку здивований погляд одним оком додає шокуючого ефекту. З лівого боку знизу ми бачимо брудну підлогу і ця деталь дає нам перше поверхнєве уявлення про умови життя в концтаборі. Дві людини, які ми бачимо в повний зріст, решту закриті їх силуетами. З одягу на них тільки сорочки, немає навіть нижньої білизни. Ми можемо зробити свої обережні висновки, що Маргарет задокументувала момент відкриття дверей у цю камеру. Тобто їй вдалось вловити ту секунду, коли в'язні ще не усвідомлюють, що вони вільні. Це погляд людей, які пережили ті жахи, після яких повірити у кінець страждань здається божевіллям. Бурк-Вайт задокументувала порожнечу в їхніх очах. Фото змінює уявлення людей про реабілітацію після насильства, оскільки замість ейфорії від звільнення, ми бачимо важку психологічну травму яка не минає в один момент.

РОЗДІЛ II

АРГУМЕНТАЦІЯ РОЗДІЛЕННЯ ТЕРМІНІВ “ВОЄННА” ТА “ВІЙСЬКОВА” ФОТОКОРЕСПОНДЕНТИКА

2.1 Різниця між військовими та воєнними фотокореспондентами

У матеріалах ЗМІ можна помітити використання двох термінів для означення осіб, які займаються документуванням військових дій. Їх називають військовими та воєнними кореспондентками (-тами). Наприклад, на офіційному сайті 1+1 є матеріал про колишню випускницю ХНУ імені В.Н. Каразіна Наталію Нагорну, в якому її згадують як військову кореспондентку [8]. Військором її називають у заголовку “Факти”, далі в тексті зустрічаємо “Воєнний кореспондент ТСН (1+1) Наталія Нагорна — одна з тих, хто висвітлював події на фронті, починаючи з 2014 року”[22]. Інформаційне агентство “Главком” вказує її як воєнкора [17], а “Радіо Свобода” називає військовою кореспонденткою в матеріалі про українських журналістів [3].

На думку викладача (ім’я не розголошуємо згідно зі “Статутом Збройних Сил України”) кафедри військової журналістики Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка це розрізнення повинно бути, але, наразі, ніде не закріплено. В особистій розмові він проінформував нас про поняття “комбатант” та “некомбатант”. Вони закріплені у міжнародному праві та означають, у першому випадку, особу, що є учасником бойових дій, у другому – цивільну людину. Ми пропонуємо розділити поняття воєнний та військовий. Людина, що здобуває освіту у військових інститутах, насамперед є військовою (входить в категорію комбатантів). Вона володіє зброєю, носить форму ЗСУ, має військове звання та служить в інформаційних агентствах, замовником яких є Міноборони України. Тому, на нашу думку, цю особу варто називати саме військовою кореспонденткою. Некомбатантами

можуть бути воєнні кореспонденти/тки, що отримали акредитацію для роботи на фронті.

Таку ж думку про розподіл найменувань поділяють Кирган Світлана – військова кореспондентка та фотодокументалістка, яка зараз служить в інформаційному агентстві “АрміяInform”, та її керівник Саранцев Віталій.

Ми вважаємо, що чітке виокремлення кожного поняття допоможе суспільству усвідомити різний рівень кримінальної відповідальності у результаті недостовірного документування військових дій, а також відмінність в погляді на події. Військові кореспонденти/тки працюють на замовлення Міністерства оборони України, тоді як воєнні – є незалежними журналістами.

За нашим визначенням: військова кореспондентка – це комбатант, яка служить в Збройних Силах України, виконує редакційні завдання на фронті та несе кримінальну відповідальність як військова у разі публікації неправдивої інформації, або тієї, що може загрожувати національній безпеці.

Воєнні кореспондентки – це некомбатанти, незалежні журналістки, що отримали акредитацію від ЗСУ для документування військових дій. Вони можуть працювати у штаті іноземних ЗМІ. В разі поранення чи смерті соціальні гарантії їм чи їхнім сім'ям забезпечує страхова компанія (кореспондентки можуть оформити персональну страхівку, або ж її пропонує редакція).

Тут і далі використовуємо поняття згідно з власною термінологією.

2.2 Специфіка освіти та служби військової кореспондентки

Підготовка військових кадрів почалась в університеті імені Т. Шевченка ще в 1933 році, та тільки у 2006 – було створено кафедру інформаційно-психологічного протиборства. Через 6 років її трансформували у кафедру військової преси та інформації. З 2013 року в університеті почали викладати зарубіжну воєнну журналістику “як структурний підрозділ військового гуманітарно-лінгвістичного факультету. Сьогодні кафедра готує фахівців за

чотирма спеціальностями: “міжнародна інформація”, “міжнародні відносини”, “зв’язки з громадськістю” та “журналістика” [16]. Після навчання у Військовому університеті імені Т. Шевченка, кореспондентки можуть стати прес-офіцерками або ж служити у військових медіа, таких як “АрміяInform”.

Ми поспілкувались з Віталієм Івановичем Саранцевим – начальником інформаційного агентства “АрміяInform”, щоб виокремити загальні аспекти роботи фотокореспонденток в ЗМІ Міноборони (детальніше можна почитати в підрозділі 4.3). За словами Саранцева, агентство забезпечене військовою формою “універсального розміру” (дослівно), тобто чоловічого крою. Жінки можуть обрати менші розміри або підкоригувати її до своїх анатомічних особливостей (це дозволено). Під час виконання редакційного завдання кореспондентки повинні бути у формі.

Основні вимоги до роботи кореспонденток – це збереження життя і здоров’я, а також заходи безпеки щодо важливої інформації. Тобто документування подій не має нашкодити нашим військовим на позиціях. Начальник агентства “АрміяInform” стверджує, що соціальні гарантії та пільги для військових фотокореспонденток ті ж самі, як і для військовослужбовців. Його слова також є підтвердженням доцільності нашої пропозиції щодо розподілу найменувань.

Редакція “АрміяInform” надає своїм документалісткам (так само, як і чоловікам-колегам) ноутбуки, диктофони, фотокамери й аптечки. Головна вимога до фотокореспонденток – це вміння зробити знімки в умовах поганої погоди або поганого освітлення без використання спалаху. “...високий рівень професійного виконання – обов’язкова вимога, пред’явлена до військової прес-фотографії, яка розрахована на масове тиражування не тільки в армійських, а й у цивільних колективах, на вільний продаж у газетних кіосках” [23, с. 66]. Знімки, що публікують офіційні державні джерела також можуть використовувати іноземні ЗМІ та державні установи інших країн. Фотоапарати в таких

екстремальних умовах швидко виходять з ладу через затікання води або потрапляння пилу в затвори, об'єктиви. Використовують бренди Nikon або Canon.

Важливо, що в агентстві військові журналісти та журналістки проходять службу, а це означає, що вони заступають на чергування як вдень, так і вночі. У той час як воєнні кореспонденти/кореспондентки часто працюють у формі вільної зайнятості та віддалено.

2.3 Українські воєнні та військові фотокореспондентки, які почали свою діяльність з 2014 року

З початком російсько-української війни у 2014 році в Україні виникла потреба в створенні контенту, що пояснював би українцям події на Донбасі. Окрім фотокореспондентів з державних військових ЗМІ, цією темою темою почали займатись і воєнні фотокореспонденти:

Юлія Кочетова, 29 років. Почала свою кар'єру з документування подій на Майдані, потім – війни на Донбасі. Ми провели детальне дослідження її діяльності та здійснили аналіз фотографії. Підрозділи 4.1 та 4.2.

Анастасія Власова – воєнна фотокореспондентка, з 2014 року працює на Сході, була на місці падіння літака MH17 Malaysia Airlines. У 2015 році знімок Власової увійшов у топ-100 найкращих фотографій 2015 року від журналу “Time”. Того ж року Анастасія стала стипендіаткою Magnum Foundation у сфері фотографії та прав людини (на базі Нью-Йоркського університету).

Аліна Смутко – документалістка окупованого Криму з 2016 до 2019 року, доки російська федерація не заборонила їй в'їзд на півострів через діяльність фотокореспондентки. “Працювала над персональними фотопроєктами в Україні, Молдові, Грузії, Вірменії, Азербайджані та Туреччині. Зокрема знімала на Донбасі, у Придністров'ї, Абхазії та Нагірному Карабасі” [36]. Зараз Аліна

Смутко є членкинею команди Суспільного|Новини, а також реалізує проекти про російсько-українську війну для новинної агенції Reuters.

Анна Чапала – військова фотокореспондентка, офіцерка 831 бригади тактичної авіації повітряного командування “Центр”. У 2020 році вона почала службу в ЗСУ, до цього була спеціальною кореспонденткою інформаційного агентства “АрміяInform”. Анна Чапала продовжила документування фронту під час військової служби, демонструючи роботи в соцмережах та на виставка [30].

РОЗДІЛ III

ВОЄННІ ФОТОКОРЕСПОНДЕНТКИ, ЩО ПОЧАЛИ СВОЮ ДІЯЛЬНІСТЬ У 2022 РОЦІ

3.1 Катерина Ключко, Вера Бланш та Анастасія Вербова як представниці воєнної фотокореспондентики 2022-2023 років

Повномасштабне вторгнення спровокувало появу нових облич у воєнній фотокореспондентинці. Ними стали цивільні журналісти, що змінили тематику діяльності через потребу в документуванні російсько-української війни, а також фотографи, які займалися комерційною діяльністю. Наведемо кілька прикладів.

Катерина Ключко до 24 лютого 2022 року була документалісткою Запоріжжя, проте повторний напад росії змусив її знімати наслідки бойових дій в місті. “Ми всі були звичайним журналістами, які висвітлювали цивільне життя, але після 24 лютого нам довелося стати воєнними кореспондентами. Навіть щоб просто ходити і знімати, мені потрібні бронежилет і каска...”, – розповіла Катерина в інтерв’ю виданню “Район життя” [15]. В перші місяці повномасштабної війни Запоріжжя стало волонтерским центром півдня України, тому Ключко документувала обстріляні евакуаційні колони з окупованих територій – ще один злочин російської армії.

Фешн- та арт-фотографка Вера Бланш знімала для світових глянцеви́х журналів, таких як Vogue та L’Officiel. Фотомистецтво вона вивчала в лондонській школі Central Saint Martins. У лютому 2022 року киянка почала документувати повномасштабну російсько-українську війну. Усі воєнні фотографії Вери мають чорно-білу обробку, це проводить межу між експресивними глянцеви́ми роботами Бланш у минулому. Знімки фотокореспондентки з Бучі, Ірпеня, Бородянки, Запоріжжя публікували українські ЗМІ, крім цього вона організувала документальну фотовиставку “TRIBUNAL”, яку планує представити закордоном. “Моя ціль — показати Європі, що її очікує, якщо Україна не вистаїть” [12].

Анастасія Вербова сьогодні є представницею пресслужби спецпідрозділу ЗСУ “Вовки да Вінчі”. Вона фіксує роботу військових і допомагає їм комунікувати з журналістами. У своєму профілі в соцмережі Instagram Анастасія публікує знімки з передової. “У кожного тут своя робота, моя ж — фотографувати роботу своїх побратимів та показувати її світу” поділилась фотокореспондентка [1]. Окрім ЗМІ, її знімки використовує офіційний акаунт спецпідрозділу “Вовки да Вінчі”.

3.2. Влада та Костянтин Ліберові як феномен парної фотокореспондентики

З 2014 року медіапростір України поповнився новими каналами поширення інформації. Окрім офіційних ЗМІ, джерелами стали соціальні мережі, YouTube та Телеграм-канали.

До повномасштабного вторгнення подружжя Ліберових займалось комерційною діяльністю: Костянтин був фотографом, а Влада — директором їхнього бізнесу. Більше року тому вони змінили напрямок своєї діяльності, перетворивши сторінку в соцмережі Instagram у динамічний архів російської агресії. Окрім фото, фіксери в реальному режимі документують все, що відбувається навколо них у жанрі репортажу та інтерв'ю. Працюють у гарячих точках фронту: Бахмут, Авдіївка, Слов'янськ, Краматорськ, Вугледар, Соледар, Мар'їнка, Лиман, Торське. Подружжя документувало злочини російської армії у щойно звільненому Ізюмі, Куп'янську, Херсоні. В інтерв'ю журналісту Роману Бебеху (ютуб-канал «Бомбардир») Ліберови назвали себе фотографами та блогерами, що діють в правовому полі журналістики. Вони мають акредитацію для роботи в зонах бойових дій, дотримуються закону України “Про інформацію”, проте вважають себе фотографами. Після закінчення війни подружжя не планує продовжувати журналістську діяльність [2].

Свої роботи Ліберові публікують в Instagram, який станом на квітень 2023 року налічує 298 тисяч читачів. Фото блогерів публікували: президент Володимир Зеленський у своїх соцмережах, Міністерство оборони у Twitter, світові ЗМІ: BBC, Welt, Vogue, Forbes, CNN. Робота Костянтина Ліберова (автором вказаний саме він) увійшла в топ-100 найкращих фото 2022 року за версією журналу «Times» [35].

Дослідивши діяльність Ліберових ми можемо виділити два етапи в зміні авторства знімків:

1. З березня до жовтня 2022 року CNN, The Times, The Guardian, The Wall Street Journal вказували під фото тільки ім'я Костянтина Ліберова разом з Associated Press (американським некомерційним інформаційним агентством). Можемо припустити, що фотокори працюють з цим ЗМІ. Metro news одного разу згадали їх обох під опублікованим знімком. Рідко простежується Libkos – так подружжя назвали власний бренд, і саме на нього зареєстрований Patreon (платформа для добровільної фінансової підтримки творців та авторів).

2. З жовтня 2022 до травня 2023 такі світові та українські ЗМІ згадують саме Libkos: Elle Ukraine, The New-York Times, The Wall Street Journal, The Washington Post, Associated Press (фото увійшло в підбірку TOP PHOTOS OF THE 2022), The Telegraph, The Time, The Guardian, Politico, Forbes, CNN, Zeit online та інші. Згадок Влади Ліберової ми не спостерігали.

Надав конкретики в питанні авторства сам Костянтин Ліберов в інтерв'ю для спецпроекту телеканалу 1+1 “Гроші”. Ведучий почав розмову, представивши тільки чоловіка (поруч з ним сиділа дружина), на що той відреагував, одразу виправивши журналіста і сказавши, що вони працюють разом. Владислава ніяк не відреагувала на ситуацію [4].

Проаналізувавши інстаграм @libkos та інтерв'ю з подружжям, ми змогли визначити аспекти та особливості роботи. Ліберови їздять у всі гарячі точки разом. Вони живуть з військовими по декілька днів та показують їх побут, хоча

Влада не приховує, що чотири і більше днів в польових умовах для неї важко. Тому фотокореспондентка повертається на деякий час у готелі в прифронтових містах, тоді як її чоловік залишається на позиціях.

Завдяки можливостям соцмереж, суспільство може бачити ситуацію на фронті та містах біля зон бойових дій в реальному часі. Спочатку мовою профілю в Інстаграмі була російська, тепер же вся інформація подається українською та англійською мовами. Ця зміна зумовлена переорієнтацією на іноземну аудиторію та відмовою від популяризації державної мови росії. Ми вважаємо, що це має також ідеологічне значення у контексті війни. Контент з передової перевіряють прес-офіцери та прес-офіцерки, про що Ліберови також повідомляють аудиторії.

В інтерв'ю ведучому ютуб-канала “Бомбардир” Роману Бебеху Влада Ліберова розповіла про найнебезпечнішу ситуацію на фронті. По фотокореспондентам та бійцям полку “Азов” ворог вів прицільний вогонь: “Коли ти заїжджаєш туди (прифронтове село на Донеччині), то розумієш, що це місце может тебе вбити, там повітря інше... Ми винні в якомусь сенсі в небезпеці цієї ситуації, тому що якимось я пропрацювала майже рік, не розуміючи, що коли твій бронежилет важить 7 кг, а ти сама важиш 48, то це несприятливі умови для бігу» [2, 1:14 хв]. Фотокореспондентці довелося пробігти 500 метрів без упину з таким навантаженням під прицілом російського дрону.

У листопаді 2022 році ГО “Жінки в медіа” разом з Українським Жіночим Фондом опублікували дослідження «Становище журналісток та інших працівниць медіа в Україні», що враховує досвід кореспонденток після повномасштабного вторгнення росії. За даними цього матеріалу, 47 воєнних журналісток (це 28% від усієї кількості опитаних) працювали у захисному спорядженні; з них п'ятеро мали досвід роботи в амуніції жіночого крою [6, с. 29].

Підсумовуємо, що захисне спорядження, яке є незручним, важким або чоловічого крою може заважати роботі журналісток і посилювати небезпеку для

життя та здоров'я у зонах бойових дій. Дослідження ГО “Жінки в медіа” розкриває проблему відсутності жіночої амуніції та захисного спорядження для воєнних журналісток. Та ж ситуація і у жінок-військовослужбовців, проте “у Міноборони України розповіли, що наразі працюють над створенням уніфікованої військової форми для жінок” [18]. Костянтин і Влада Ліберові, на нашу думку, створили ситуацію, цікаву для дослідження – це трансформація подружжя із цивільних комерційних фотографів у воєнних фотокореспондентів, а також процес створення спільного бренду, визначення авторства, досвід роботи чоловіка та дружини разом у важких умовах, та персонально Владислави Ліберової (як воєнної фотокореспондентки). Публікації Ліберових надаємо в додатку Б (мал. Б1, Б2, Б3, Б4).

РОЗДІЛ IV

ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВОЄННОЇ ФОТОКОРЕСПОНДЕНТИКИ ЮЛІЇ КОЧЕТОВОЇ ТА ВІЙСЬКОВОЇ – СВІТЛАНИ КИРГАН (ШЛЯХОМ ІНТЕРВ'ЮВАННЯ)

4.1 Досвід висвітлення російсько-української війни з 2014 року до сьогодення: на прикладі Юлії Кочетової

Юлія Кочетов – 29-річна українська фотокореспондентка, режисерка-документалістка. Здобула журналістську освіту в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, також навчалась в Києво-Могилянській школі журналістики, була учасницею нідерландської кінематографічної академії IDFA. Кочетова документувала протести на Майдані, а потім окупацію Криму в березні 2014 року. Опісля стала військовою фотокореспонденткою на Донбасі. Останні п'ять років режисерувала кіно та від початку повномасштабного вторгнення знову повернулась до документування війни. Співпрацює з іноземними ЗМІ: Vice News, Time, Reuters та Der Spiegel. Членкиня “Fine Arts” –всесвітньої творчої студії для соціального впливу. Разом зі своїми колегами Юлія реалізувала фотопроєкт «Being Ukraine», в якому розповідає “історії нації під вогнем”, а саме про боротьбу українців та українок *під час* повномасштабного вторгнення росії в Україну. “Being Ukraine” — це серія мистецьких проєктів, присвячених величезній силі, стійкості та мужності українського народу” [29]. Юлія публікує фотографії на сторінці Instagram і супроводжує їх підписами англійською. У 2022 році фотографія стала кавалером ордена “За заслуги” III ступеня.

Ми провели інтерв'ю з Юлією Кочетовою (перелік питань надано у додатку В). Надалі проводимо його аналіз.

На думку фотокореспондентки, важливо, щоб про події в Україні минулого і сьогодення світові розповідали саме українські журналісти. Можемо

припустити, що мовний бар'єр, різниця менталітетів, необізнаність в історії нашої країни спричиняють помилки або недосказаність в матеріалах деяких іноземних представників ЗМІ. Частою помилкою провідних світових мас-медіа стали вживання термінів. Так, російсько-українська війна у деяких матеріалах стала “українською кризою” чи “українським конфліктом”, що змінює увесь контекст того, що насправді відбувається [9]. Тому знання іноземних мов є важливим аспектом роботи вітчизняних журналістів.

Завдяки своїй публікації в соцмережі Instagram 24 лютого, Юлія Кочетова змогла привернути увагу сотень тисяч іноземців до подій в Україні. Відповідно до статистичних даних профілю, цей пост переглянуло 3 мільйони осіб. “Інстаграм став майданчиком і про емоції, і про співпрацю, і про зворотній зв'язок. Зараз статистика моєї сторінки виглядає так: 18% підписників з США, 14% - Німеччина, 11% - Україна, 6% - Польща, 5% - Великобританія.” – Юлія Кочетова.

Для Юлії соцмережі дають як багато свободи, так і багато обмежень. З одного боку, це зручний та швидкий метод комунікації з аудиторією та джерело миттєвого поширення інформації. Проте з іншого – цензурування контенту, який є правдивим, але водночас чутливим – це Кочетова вважає політичною позицією технологічного конгломерата Meta (до якого входять Facebook та Instagram).

Юлія стверджує, що в її роботі існує тільки самоцензура. Що означає “оцінювати свою роботу відповідно до потенційних ризиків. Наприклад, красиве фото роботи ППО, яке я не маю права публікувати”. Фотокореспондентці, за її словами, ніхто не забороняв публікувати матеріали або давати коментарі.

Перший бронежилет Юлія Кочетова отримала у 2014 році, його їй надав Інститут Масової Інформації. Він був чоловічого крою. Юлія ділиться спогадами, що співробітник ІМІ підшивав його на ній. Коментар Кочетової підтверджує проблему зі захисним спорядженням, яку ми досліджували у розділі II, підрозділі 3.

Новий бронежилет Юлії має захист четвертого рівня (максимальний – шість) та важить сім з половиною кілограм. Вона отримала його від Vice News (американський ютуб-канал, який позиціонує себе як ЗМІ, що створюють унікальний контент; працюють у жанрах нарисів та есе). Медіа, з якими співпрацює Кочетова, завжди готові забезпечити її необхідним захисним спорядженням, проте фотокореспондентка спирається на власний досвід у виборі. За власний коштів Юлія купує особисті речі, необхідні для роботи на лінії фронту. Це трекінгове взуття та водонепроникний верхній одяг в стилі унісекс. На думку Кочетової, бра (елемент нижньої білизни) є необхідністю для жінок, оскільки бронежилети можуть натирати делікатну зону грудей.

Технічний прогрес від часів Другої світової війни до сьогодення не оминув і фототехніку. Вона стала легшою у вазі, швидшою, стійкішою до ударів та вологи, з десятками нових функцій і варіацій об'єктивів. Швидкість затвору сучасного фотоапарата досягає 1/2000-ої долі секунди. Тобто це в 4 рази швидше

у порівнянні з камерами, які використовувала у військовій фотозйомці Бурк-Вайт.

Оскільки фронтова зйомка проводиться в екстремальних умовах, фотографувати потрібно максимально оперативно. Тому Юлія робить серію знімків з декількох десятків, тому що немає часу обдумувати та створювати композицію. Також негласне правило фотографів “використовувати ноги замість зуму” не працює на фронті, оскільки покинути окоп небезпечно для життя та здоров’я. В таких випадках Кочетова змінює фокусну відстань у фотоапараті, не ризикуючи собою. Ми можемо зробити висновок, що цивільна та воєнна фотокореспондентика мають між собою різницю у підході до роботи. В зонах військових дій в пріоритеті є кількість фотоматеріалу, швидкість його виконання – і тільки тоді дотримання законів композиції фотокадру (таких, як пропорцій “землі та неба”, рівність горизонту, цілісність людини, кут зйомки та інші).

Юлія використовує дві камери брендів Nikon та Sony. З першою (Nikon) Кочетова і почала свою діяльність ще у 2014 році. Фотокореспондентка стверджує, що ця камера “падала, плавала, горіла але досі працює і це є продовження мене”. Друга камера має швидку витримку, тому підходить для зйомок артилерійських обстрілів. Роки досвіду навчили Кочетову завжди мати з собою дві камери одночасно, запас батарейок і два зарядних “...бо ми можемо виїхати на дві години, а застрягти на добу, і я точно не буду сидіти із супердорогими камерами та супероптикою, бо в мене сіла батарейка”

“Сексизм був, є і буде в ставленні до мене. Я скоріше дивуюся, що ніхто не розповідає про це”. За словами Кочетової, відношення військових до неї змінюється, коли вона вдруге повертається на ті ж самі позиції. Важчою була ситуація у 2015 році, коли Юлії казали у вічі, що їй не місце на фронті. Тоді фотокореспондентка мусила доводити свій професіоналізм, перелічуючи всі гарячі точки, в яких бувала. Зараз вона бачить зміни, що відбулись у свідомості багатьох військових, адже пліч-о-пліч з ними працюють прес-офіцери. “В

присутності прес-офіцерки я ніколи не чула, щоб були подібні коментарі (сексистські авт.). Є повага і це їхня заслуга, бо саме вони вибудували цей авторитет” – вважає Юлія.

З дискримінацією за ознакою статі Кочетова зіштовхнулась також і у роботі з прес-секретарем Володимира Зеленського Сергієм Нікіфоровим. Юлія мала зробити портретну зйомку президента для німецького новинного сайту “Der Spiegel”. Коли вона захотіла змінити локацію, то прес-секретар звернувся до її керівника, щоб це обговорити. Останній відповів, що Юлія керує процесом фотосесії, і тільки після цього, зі слів дівчини, до неї почали прислухатись. Портрет наводимо в додатку А, мал. А2.

Думку про те, що ситуація змінилась з 2014, ми також простежили і у вищезгаданому дослідженні “Становище журналісток та інших працівниць медіа в Україні”. Воєнна кореспондентка ТСН Юлія Кириєнко поділилась таким спогадом: “У нас була ситуація, коли ми хотіли поїхати знімати в донецький аеропорт в 2014 році, нас не взяли в БТР хлопці, тому що ми дівчата. Нас було двоє. Оце єдине у 2014 році. Зараз такого немає» [6]. Подібну аналогію з 2014 роком ми простежили і в коментарі Ірини Славінської – ведучої “Громадського радіо”: “У 2014 році, коли почалася війна, були мої перші ефіри з інтерв’ю та коментарями експертів про ситуацію на фронті. Я чула щось на кшталт “Ви, дівчата, такі молоденькі, вам не годиться говорити про війну. Про війну мають говорити серйозні люди”. Такого роду вислови звучали подекуди”. Зауважимо, що Ірина цивільна журналістка, але зіштовхнулась з сексизмом у тилу під час обговорення війни в ефірі.

Проаналізувавши свідчення кореспонденток, ми припускаємо, що відбулися зміни на краще в сприйнятті фронтових кореспонденток суспільством і військовими. І якщо дискримінації в агресивній формі поменшало, то залишилась “традиція” визнання авторитетним чоловіком професіоналізму журналісток, щоб останніх почали поважати інші. “Ім було потрібно, щоб якийсь

чоловік «зі званням» визнав мене керівником. Так само і відбувається на позиціях. Коли хтось з чоловіків визнає мене, тоді відразу ж починають це робити інші. Потрібно заслужити визнання. Сексизм зростає в деталях”, – поділась Юлія Кочетова.

У 2022 році Юлія стала кавалером ордена “За заслуги” III ступеня. “орденом "За заслуги" III ступеня – (нагороджуються авт.) працівники посольств іноземних держав в Україні, відомі державні, політичні, громадські діячі, митці, науковці, бізнесмени та інші особи” [13].

Проте особистого задоволення від нагородження цією відзнакою фотокореспондентка не отримала, оскільки “причина цих нагород – це один з найстрашніших досвідів для мене, моєї країни та моїх рідних”. Номінував Кочетову Інститут Масової Інформації, підкресливши, що нагороду вона отримуватиме від держави, а не президента України Володимира Зеленського. Для Юлії було це важливим, оскільки фотокореспондентка не хоче

“Знімати, як ховають своїх (авт. Юлія про знайомих), дуже важко. Камера не допомагає, міфічної дистанції вона не створює” [5]. А ось для Маргарет Бурк-Вайт фотокамера стала захисним бар’єром під час документування наслідків нацистського режиму (див. розділ II, підрозділ 7) На прикладі американської військової фотокореспондентки Другої світової війни та української фотодокументалістки російсько-української війни ми можемо припустити відмінність у емоційній прив’язаності до фотообладнання. В інтерв’ю Юлія називає камеру інструментом, а Маргарет використовувала техніку, за нашим здогадками, як особливий захист від травматичних подій.

“Одне знаю точно, я хочу, щоб ця війна завершилась швидше, ніж моє серце. Я працюю з травмою, бачу смерті та трагедії, тому це, авжеж, травмує. Буду розбиратись з цим після війни” – ділиться Юлія Кочетова. Вона має багаторічний досвід документування важких для психіки подій, і хоча це

загартувало фотокореспондентку, проте навіть зараз під час роботи вона емоційно реагує на трагічні події.

Документалістка вважає, що “... воєнна фотокореспондентика – це робота не для всіх і я терпіти не можу романтизацію цієї професії”. В журналістиці є неофіційні етичні засади, згідно з якими журналіст/ка є документалістом/кою події, але аж ніяк не учасником чи учасницею. Це потрібно, щоб залишатися об’єктивними. Ситуація, в якій опинилась Юлія, відбулась у перші дні повномасштабної війни під час евакуації людей похилого віку з Ірпеня, Київська область. В подкасті Дарії Коломієць “Diary of war” Кочетова описує ці протиріччя у відчуттях: “...ми їдемо в Ірпінь...Я дивлюсь на жінку, і вона намагається поправити на собі ковдру. Ковдра все спадає і спадає. Вона не може дати ладу своїм рукам. Я всередині себе запитую мільярд разів «Якого біса, бляха а я її фотографую, замість того, щоб накрити її цим чортовим пледом і обійняти! В цю ж секунду до неї підходить волонтер і робить це”. Ми окреслюємо це як одну з багатьох дилем, з якою зіштовхнулися українські кореспонденти та кореспондентки. Залишатися незаангажованим та об’єктивними журналістами/ками навіть в ситуації, коли до твоєї країни застосовують військову агресію.

4.2 Специфіка “написання” сюжету фотографій Юлії Кочетової (аналіз знімків)

Для аналізу ми вирішили обрати два фото Юлії Кочетової з її профілю в соцмережі Instagram. Ці знімки стосуються однієї теми – роботи української артилерії. На першому – переважають темні та холодні кольори. Кочетова зафіксувала момент пострілу з гаубиці, “вихід” (військовий жаргонізм) снаряду якої триває три секунди. Ми бачимо скалки, що летять в різні сторони. Оскільки вони були ближчі до об’єктива, то саме на них він сфокусувався. На задньому плані проглядається частина військової артилерійської гаубиці в диму, дуло піднято вгору. Земля здійнялась у повітря від сили поштовху техніки. Через це небо стало такого ж чорного кольору, як і земля, що провокує у нас відчуття занепокоєння, смутку та страху. Тільки горизонтальна лінія світла дозволяє нам розпізнати об’єкт у центрі.

В інтерв’ю Кочетова сказала, що для фіксування роботи артилерії використовує фотоапарат марки Sony. Припускаємо, що цей знімок виконаний саме цією камерою.

На другому фото танк рухається через пшеничне поле. На його шляху ми бачимо спалені посіви. За технікою на фоні колосится пшеничне поле. Це знімок-контраст, що показує різницю між мирним життям та війною. Військова техніка під час роботи випалює навколо землю, перетворюючи родючі поля в гаряву. Вона така ж чорна, як і танк. Це створює асоціацію війни із руйнуванням і нищенням, а підсилює відчуття задній план з його блакитним небом, деревами та пшеницею. Знімок був опублікований в такому вигляді, незважаючи на “завалений” горизонт – помилку в побудові кадру. Можливо, так Кочетова хотіла підкреслити стихійність ситуації.

Підсумовуємо, що в своїй діяльності Юлія використовує мистецький погляд для пошуку сюжету фотографії. Це проявляється в побудові кадру з нестандартних кутів, порушення сталих вимог до знімків, штучне посилення експресивності шляхом редагування кольору, застосування нестандартного фокусування.

4.3 Аналіз служби у військовому новинному агентстві на прикладі Світлани Кирган

Для дослідження теми військової фотокореспондентики ми поспілкувалися із 23-річною Світланою Кирган – спеціальною кореспонденткою (а також фотокореспонденткою) відділення висвітлення міжнародного співробітництва інформаційного агентства «АрміяInform». Дівчина здобула освіту у Військовому інституті Київського національного університету імені Тараса Шевченка за спеціальністю “військова журналістика”. Після завершення навчання, Світлана отримала звання лейтенантки та почала службу в “АрміяInform”. Зі слів кореспондентки, під час навчання вона не відчувала особливого ставлення до себе через стать: “Військової справи жінки навчаються на рівних з чоловіками. Всі зараз прагнуть гендерної рівності, особливо в останні роки”. Коментар Світлани підтверджує наші припущення, щодо змін в ставленні до військових та воєнних кореспонденток впродовж дев’ять років російсько-української війни.

Також Світлана зауважила, що вона, в першу чергу, є комбатантом, що ми вже дослідили у підрозділі 2.1. Кореспондентка носить військову форму, має право застосовувати зброю та виконує редакційні завдання на фронті. За достовірність інформації Кирган несе кримінальну відповідальність як військова, її робота не має нашкодити підрозділу, з яким вона працювала.

Військової форми жіночого крою не існує і для самих військових фотокореспонденток, тому Світлана носить найменший розмір чоловічої уніформи – 42-гий. Для неї це комфортно, проте “... є дівчата з чітко вираженими широкими стегнами і вузькими плечима, для них чоловічий крій просто не підходить. Але все можна скорегувати в ательє” – ділиться фіксерка. На запитання, чи зручні бронежилети, Світлана відповіла, що захисні плити бувають важкими, проте їх не варто витягати. В дослідженні “Становище журналісток та інших працівниць медіа в Україні” головна редакторка сайту 0514.ua Олена Дворцова скаржиться, що нести на собі 5-ти кілограмовий жилет дуже важко, тим

паче, що здоров'я журналістки погіршилось після початку повномасштабної війни. З книги, 29 ст Та все ж, на думку Кирган, нехтувати безпекою в зонах бойових дій не варто. Вона дивитися на події, в першу чергу, як військова, зважуючи всі ризики. Проте воєнні фотокореспонденти/тки у погоні за вражаючими кадрами можуть подвоїти ризики поранення чи смерті.

Під час відряджень в зону бойових дій Світлана помічає подив військовослужбовців (чоловіків), проте це поодинокі випадки. Переважно так реагують ті, в кого залишились вдома дружини, доньки, сестри. Кирган вважає, що в цьому немає поганого наміру, лише турбота. У підрозділах, в яких служать пресофіцерки, відношення чоловіків-військових до кореспонденток є нейтральним.

4.4 Особливість фіксингу військових дій військовими фотокореспондентками: на прикладі Світлани Кирган

Цей знімок опубліковано в матеріалі Світлани Кирган “Один день із життя саперів на Харківщині: фоторепортаж” на сайті інформаційної агенції “АрміяInform” за 3 листопада 2022 року. На фотографії бачимо фінальний етап розмінування – у вирву від попереднього вибуху сапери поміщають ще 10 протитанкових мін та реактивний вогнемет [11]. У центрі кадру бачимо чоловіка, він стоїть у незвичній позі розвівши ноги та руки в сторони. Виглядає так, наче він намагається контролювати вибухівку. Оскільки Світлана стояла на краю цієї вирви, об’єктив був направлений вниз. Ми дивимось на ситуацію зверху.

Наступне фото Світлана зробила в деокупованому селі Великі Проходи Харківської області, звільнене українськими військами 11 вересня 2022 року. Матеріал отримав назву: “Великі Проходи на Харківщині ворог фактично зрівняв із землею: фоторепортаж” [7]. Ми бачимо вхід до актової зали в приміщенні місцевого ліцею. Невійськовий об’єкт, що постраждав від бойових дій. З лівого боку бачимо віконний отвір, він має руйнування. Ймовірно, від вибуху. В центральній частині кадру Кирган “розмістила” зламані та обпалені пластикові

двері. Через них ми можемо “зазирнути” всередину актової зали, вірніше згарища, що від неї залишилось. Бачимо голі металеві каркаси стільців, що не поплавились під час пожежі. Про довоєнний час нагадує тільки табличка над дверима та паперові прикраси на стіні справа. Це викликає в нас враження контрастності. Метафора дитинства, що було знищене війною.

Проаналізувавши фотографії військової фотокореспондентки Світлани Кирган та воєнної – Юлії Кочетової, ми дійшли висновку, що є різниця у їх виконанні. Знімки першої є інформативними, репортажними, з приблизно однаковим освітленням, без корекції кольору (або ж мінімальною), з правильною постановкою кадру. Такий матеріал підходить для публікації на офіційних сайтах органів державної влади.

Фото воєнної кореспондентки мають виражений мистецький погляд, в них багато деталей, незвичний кут погляду та активне використання фотокорекції для підсилення ефектності зображення. Ці знімки здатні впливати на емоції споглядача.

ВИСНОВКИ

У результаті дослідження ми змогли детально розглянути діяльність першої військової фотокореспондентки Маргарет Бурк-Вайт, шляхом вивчення її мемуарів, матеріалів американських ЗМІ та критиків. Нам вдалося виявити випадки систематичного сексизму щодо фотокореспондентки. Завдяки аналізу портретів Бурк-Вайт часів Другої світової війни, ми змогли розпізнати фотообладнання, яким користувалась Маргарет у роботі, та надати характеристику камері Rolleiflex Automat. Також ми з'ясували вплив Бурк-Вайт на розвиток жіночої фотокореспондентки, зокрема на становлення воєнної фіксерки Лі Міллер. Вдалося встановити факт цензурування знімків Маргарет Міністерством оборони США.

Дослідження діяльності українських військових і воєнних фотокореспонденток в період з 2014 до сьогоднішнього дня допомогло нам з'ясувати складнощі у доступі до захисного спорядження невеликих розмірів, що спричиняє додаткову небезпеку в зонах бойових дій. Також ми виявили факт відсутності військової уніформи жіночого крою навіть для військових кореспонденток. У дипломній роботі наявні свідчення українських медійниць щодо цього питання.

Ми також окреслили проблему сексизму щодо українських військових і воєнних кореспонденток. Знайшли підтвердження у дослідженнях, матеріалах ЗМІ та проведених нами інтерв'ю. Розглянули зміни у сприйнятті журналісток чоловіками-військовими з 2014 року, а також виявили одну з причин зменшення дискримінації фіксерок – це служба прес-офіцерок на фронті.

Також ми довели неусталеність використання термінів для найменування різновиду діяльності фотокореспондентів/ок, які займаються документування військових дій. Запропонували ввести власну термінологію для запобігання їх ототожнення, оскільки виявили суттєві відмінності і вважаємо, що вони є

вагомою підставою для розподілу. Визначили різницю між воєнною та військовою фотокореспондентикою шляхами:

- 1) особистого інтерв'ювання експертів та кореспонденток;
- 2) порівняння специфіки їхньої служби чи роботи;
- 3) аналізу підходів до виконання фотографії;
- 4) вивчення згадок у ЗМІ.

Потреба у фіксації термінів підтверджена нами та детально описана у підрозділі 2.1

Як вже згадувалося, ми здійснили власний аналіз фотографій Юлії Кочетової та Світлани Кирган з метою дослідження стилю документування кожної з них. Це допомогло нам з'ясувати різницю між виконанням знімків військової фотокореспондентки для інформаційного агентства, що працює на замовлення Міністерства оборони України, та воєнної фіксерки для своїх соцмереж та іноземних ЗМІ. Окрім цього, ми розглянули фотографію Маргарет Бурк-Вайт для визначення її майстерності, як документалістки.

Ця дипломна робота розкриває тему, що є малодослідженою в українському науковому просторі. Цінність дослідження полягає в його актуальності для сьогодення в умовах російсько-українською війни. Ми змогли задокументувати досвід фотокореспонденток, які саме зараз фотографують військові дії. Вважаємо, що наші висновки можуть бути використані для подальшого вивчення цього роду журналістської діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анастасія Вербова. [@verbovaya.d]. (2023, 20 січня). “Я не хочу тут нічого підписувати. Мені здається, що тут все сказано”. [Фотографія]. Instagram. Вербовая дощечка (@verbovaya.d) | Instagram
2. Бебех Р. Фото під обстрілами, героїзм да вінчі, цензура і бюрократизм / Ліберови: очі війни. *Бомбардир*. 01.04.2023 Режим доступу: (60) ФОТО ПІД ОБСТРІЛАМИ, ГЕРОЇЗМ ДА ВІНЧІ, ЦЕНЗУРА І БЮРОКРАТИЗМ / ЛІБЕРОВИ: ОЧІ ВІЙНИ - YouTube (дата звернення: 02.05.2023)
3. Голос Америки. «Свобода слова – те, чим ми відрізняємось від росіян». Українські журналісти про висвітлення війни. *Радіо Свобода*. 04.05.2023 Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/svoboda-slova-ukrayinski-zhurnalisty-pro-vysvitlennya-viyny/32394313.html> (дата звернення: 17.05.2023).
4. Гроші. “КОСТЯНТИН ТА ВЛАДА ЛІБЕРОВИ: ми фотографуємо живих людей, їхню надію та історію”. 6 квітня 2022 р. YouTube. Режим доступу: (58) КОСТЯНТИН ТА ВЛАДА ЛІБЕРОВИ: ми фотографуємо живих людей, їхню надію та історію - YouTube (дата звернення: 08.05.2023).
5. Данькова Н. Воєнна фотокореспондентка Юлія Кочетова: “Мій фільтр — не нашкодити Україні і не нашкодити своїм людям”. *Детектор медіа*. 6 Червня 2022 Режим доступу: Воєнна фотокореспондентка Юлія Кочетова: «Мій фільтр — не нашкодити Україні і не нашкодити своїм людям» - Детектор медіа. (detector.media)
6. Жінки в медіа, український жіночий фонд. Становище журналісток та інших працівниць медіа в Україні. 2022 р. Режим доступу: <https://cje.org.ua/library/strong-stanovyshche-zhurnalistok-ta-inshykh-pratsivnyts-media-v-ukraini-strong/> (дата звернення: 15.03.2023).
7. Кирган С. “Великі Проходи на Харківщині ворог фактично зрівняв із землею: фоторепортаж”. *АрміяInform*. 13.10.2022 Режим доступу: Великі Проходи на

- Харківщині ворог фактично зрівняв із землею: фоторепортаж – АрміяInform (armyinform.com.ua) (дата звернення: 29.05.2023)
8. Купріянова О. Військова кореспондентка ТСН Наталія Нагорна розповіла про завдання кожного вистояти у цій війні. *Офіційний сайт каналу 1+1*. 05.07.2022 Режим доступу: <https://1plus1.ua/tsn/novyny/mi-izdili-znimati-koli-z-bunkeriv-vivozili-azovstalciv-vijskova-korespondentka-tsn-natalia-nagorna-pro-robotu-zurnalista-pid-cas-vijni> (дата звернення: 15.05.2023).
 9. Кур'ята Н. “Як іноземні ЗМІ висвітлюють війну росії в Україні та що ми маємо їм донести”. Погляди. *The Page*. 30.12.2022 Режим доступу: [Як західні ЗМІ висвітлюють війну в Україні | The Page](#) (дата звернення: 07.05.2023).
 10. Луцишин С. Перша хвиля фемінізму в США. *Academia.edu - Share research*. Режим доступу: https://www.academia.edu/39618406/Наукова_стаття_Перша_звилья_фемінізму_в_США (date of access: 20.04.2023).
 11. Один день із життя саперів на Харківщині: фоторепортаж. *АрміяInform – Інформаційне агентство АрміяInform*. 03.11.2022 Режим доступу: <https://armyinform.com.ua/2022/11/03/odyn-den-iz-zhyttya-saperiv-na-harkivshhyni-fotoreportazh/> (дата звернення: 21.05.2023).
 12. Полівчак Р.// Сендецька-Монюк І. "Моя ціль — показати Європі, що її очікує, якщо Україна не вистоїть". Військова фотокореспондентка Вера Бланш. Регіони. *Суспільне новини*. 08.09.2022 Режим доступу: [Військова фотокореспондентка Вера Бланш про війну і мистецтво \(suspilne.media\)](#) (дата звернення: 22.05.2023)
 13. Про встановлення відзнаки Президента України - ордена "За заслуги": Указ Президента України від 22 вересня 1996 року N 870/96 Режим доступу: [Про встановлення відзнаки Пре... | від 22.09.1996 № 870/96 \(rada.gov.ua\)](#) (дата звернення: 07.05.2023).

14. Про утворення Міжвідомчої робочої групи з питань реформування національного класифікатора України ДК 003:2010 “Класифікатор професій” : Постанова Каб. Міністрів України від 12.07.2022 р. № 781. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/781-2022-п#Text> (дата звернення: 15.03.2023).
15. Район.Життя. “Після спілкування з військовими, ми впевнені у перемозі”, – фотокореспондентка із Запоріжжя. 07.12.2022 Режим доступу: <https://life.rayon.in.ua/topics/558372-pislya-spilkuvannya-z-viyskovimi-mi-vpevneni-u-peremozi-fotokorespondentka-iz-zaporizhzhya> (дата звернення: 22.05.2023).
16. Робота & Кар'єра в Україні | Військова журналістика як потреба сьогодення. *Робота & Кар'єра в Україні | Працевлаштування в Україні*. Режим доступу: <https://hitjob.com.ua/useful/3260/> (дата звернення: 17.05.2023).
17. Сокирчук Н. Воєнкор Наталія Нагорна: Журналістика на війні – це коли ти мусиш зважувати кожен крок. *Главком | Glavcom*. 14.11.2022 Режим доступу: <https://glavcom.ua/longreads/vojenkor-natalija-nahorna-shchodnja-divujusja-tomu-shcho-mi-vse-tse-vitrimali-886971.html> (дата звернення: 16.05.2023).
18. Требунських І. “Форма має значення: якою має бути жіноча військова амуніція (ФОТО, ВІДЕО)”. *Гречка*. 27.07.2022 Режим доступу: [Форма має значення: якою має бути жіноча військова амуніція \(ФОТО, ВІДЕО\) — Інформаційний портал Кіровоградщини - Гречка - Новини Кропивницький \(gre4ka.info\)](#) (дата звернення: 08.05.2023).
19. Хмельницька В. Від моделі до фотокореспондентки: історія Лі Міллер, яка документувала війну. *ТСН.ua*. 10.06.22 Режим доступу: <https://tsn.ua/lady/news/obshchestvo/vid-modeli-do-viyskovoyi-fotokorespondentki-istoriya-li-miller-yaka-dokumentovala-viynu-2064451.html> (дата звернення: 20.04.2023).

20. Юлія Кочетова. [@seameer]. (2022, 8 вересня). Artillery doesn't forgive stupidity. Same as life, it burns you if you are too close. Sprinkle you with the ground. Stun. Scorch your hair. [10 фотографій]. Instagram. Julia Kochetova (@seameer) | Instagram
21. Яковленко К. Лі Міллер: 3 обкладинки Vogue у військові кореспондентки – Bird In Flight. *Bird In Flight*. 02.07.2021 Режим доступу: https://birdinflight.com/pochemu_eto_shedevr-uk/li-miller-z-obkladinki-vogue-u-vijskovi-korespondentki.html (дата звернення: 29.05.2023).
22. «Я навчилася контролювати свій страх»: військкор Наталія Нагорна про роботу на лінії фронту. *ФАКТИ*. 02.01.2023 Режим доступу: <https://fakty.ua/413032-ya-nauchilas-kontrolirovat-svoj-strah-voenkor-natalya-nagornaya-o-rabote-na-linii-fronta> (дата звернення: 16.05.2023).
23. Я. Табінський. Виклики сучасної фотожурналістики під час російсько-української війни // *Теле- та радіожурналістика*. 2017. Вип. 16. С. 236-241. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tir_2017_16_35
24. Bourke-White M. Portrait of myself. Boston, Mass : G.K. Hall, 1985. 383 p.
25. Contributors to Wikimedia projects. Abercrombie & fitch - Wikipedia. *Wikipedia, the free encyclopedia*. Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Abercrombie_%26_Fitch (date of access: 20.04.2023).
- 26.7 Female Journalists of the World War II Era. *Literary Ladies Guide*. 31.01.2018 Режим доступу: [7 Female Journalists of the World War II Era | LiteraryLadiesGuide](#) (date of access: 20.04.2023)
27. Goldberg V. Margaret Bourke-White: A biography. London : Heinemann, 1987. 426 p.
28. Gourley C. War, women, and the news. New York : Atheneum Books for Young Readers, 2007.

29. Kochetova J. “Being Ukraine”. Defenders. *Fine acts*. Режим доступу: [Meet the people who stayed to defend Ukraine — Being Ukraine](#) (дата звернення: 08.05.2023).
30. Kolo.news. Фотовиставка до Дня Збройних Сил України “Наша сила, міць та мужність”. Режим доступу: [Фотовиставка до Дня Збройних Сил України «Наша сила, міць та мужність»](#). Коло - новини Полтави (kolo.news) (дата звернення: 22.05.2023)
31. 22 Pictures That Helped Define The 20th Century. *BuzzFeed.News*. 27.03.2019
Режим доступу: [22 Pictures From One Of The Greatest Photographers In History \(buzzfeednews.com\)](#) (date of access: 20.04.2023)
32. Rolleiflex: a camera, thousands accessories and a new solution for carriage. | Gerardo Bonomo. *Gerardo Bonomo | Fotografia*. Режим доступу: <https://www.gerardobonomo.it/2019/02/25/rolleiflex-a-camera-thousands-accessories-and-a-new-solution-for-carriage/> (date of access: 15.05.2023).
33. Staff Review: Rolleiflex Automat. *lomography*. Режим доступу: [Staff Review: Rolleiflex Automat · Lomography](#) (date of access: 20.04.2023)
34. The Editors of Encyclopaedia Britannica. Margaret Bourke-White | Biography, Photography, & Facts. *Encyclopedia Britannica*. 1998. Режим доступу: <https://www.britannica.com/biography/Margaret-Bourke-White> (date of access: 20.04.2023).
35. TIME PHOTO DEPARTMENT. “TIME's Top 100 Photos of 2022”. Time. 23 NOVEMBER 2022. URL: [TIME's Top 100 Photos of 2022 | Time](#) (date of access: 20.05.2023)
36. UAPP: Аліна Смутко. *UAPP – Українська Асоціація Професійних Фотографів*. Режим доступу: https://ukrainianphotographers.com/alina_smutko (дата звернення: 21.05.2023)

ДОДАТКИ

Додаток А

мал. А1

UK NEWS WEBSITE OF THE YEAR

The Telegraph

News Sport Business Opinion Ukraine Money Royals Life Style Travel Culture Puzzles

Q

Subscribe now
Free for one month

My Feed

TV Film Music Books Theatre Opera Art Gaming Hit lists Telegraph Tickets More...

Lee Miller: the woman in Hitler's bathtub

By Pat Parker
2 December 2016 • 8:43am

READ MORE ABOUT:
London, Boarding school, Europe, Berlin,
Nazis, Victorians, Germany, Vogue

Lee Miller in Hitler's bath | CREDIT: David E. Scherma © Lee Miller Archives

seameer Київ

seameer One Year of Big War behind.

With politicians, you always have 1 or 5 mins to get a proper portrait – no matter how cool the media you are assigned with. It's stressful, but doable – the same as all the nice things I've got in my life.

Before the interview, we were negotiating with the president's team about the location for the portrait. I've noticed an exhibition with huge portraits of Ukrainian soldiers on one of the floors. It was the same morning I got news about Bizhan, whose remains were found and DNA confirmed. I stood still next to the first portrait of this exhibition – it was Andrii Verhogyad from the 72th brigade, one of the youngest and greatest commanders in my country. He was killed on the battlefield on 22 June, near Svitlodarsk, Donetsk region. "Let's take a portrait here".

Each time you see the cover – please remember who stands behind it. Behind the leader of the country at war, behind Ukrainian journalists reporting from the ground, behind your calm morning coffee and scrolling Instagram.

One year of the big war, a portrait of Volodymyr Zelenskiy. Non-retouched, for @spiegelmagazin cover.

Liked by 93_brygada and 7,157 others
FEBRUARY 12

Add a comment...

Post

15. Twelfth U.S. Air Force in B-17 bombers fly over the African coast returning from a bombing mission near El Aouina airfield in 1943, during World War II. #

Margaret Bourke-White / The LIFE Picture Collection via Getty

Popular

Latest

The Atlantic

Sign In

Subscribe

14. Two fliers of the 8th Bomber Command, clad in high-altitude flying clothes including sheepskin coats and helmets, oxygen masks, and sunglass goggles, at an aerodrome in southern England in September of 1941 #

Margaret Bourke-White / The LIFE Picture Collection via Getty

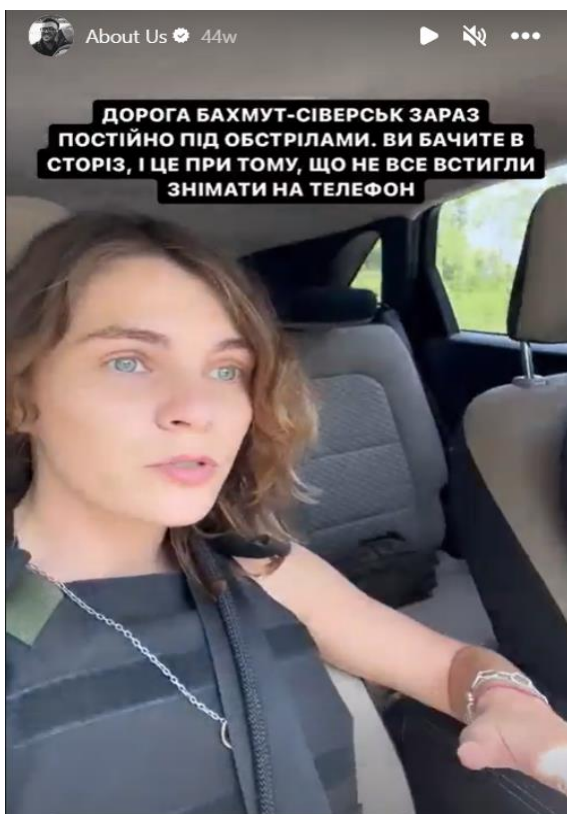

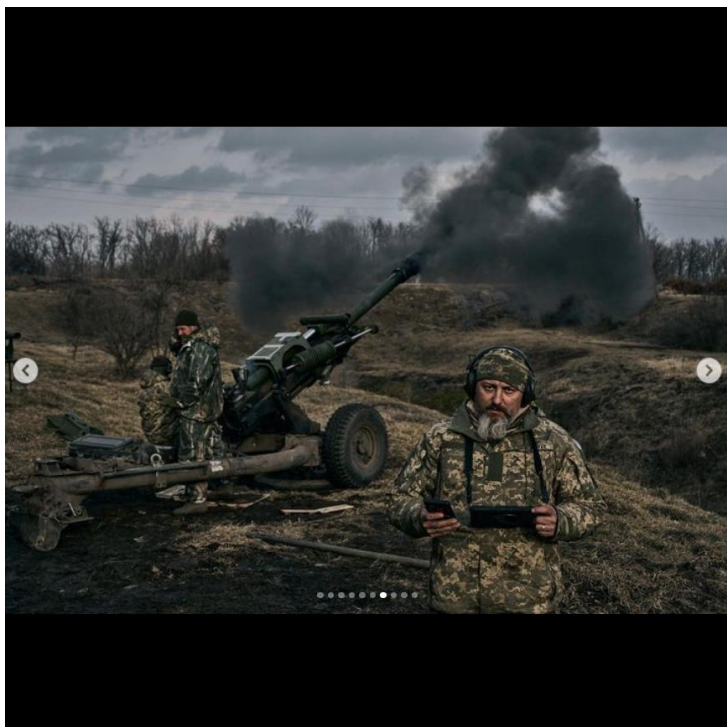
17. Left: An American gun crew fires their 155mm caliber field gun, known as a Long Tom, toward German positions several miles away during the campaign to retake Italy in 1944. Right: A nighttime artillery barrage by Allied forces supporting a U.S. patrol attacks German fortification positions in the Apennine Mountains on the Italian front. #

Margaret Bourke-White / The LIFE Picture Collection via Getty

Додаток Б

мал. Б1

libkos
Бахмут

libkos • Битва за Бахмут. Скільки героїв ти вже забрала і скільки забереш ще?

Чи можливо уявити, читаючи новини за ранковою кавою в улюбленій кав'ярні, що там відбувається?

Ні, неможливо.

Кожного разу, коли ми заходимо трохи далі звичної межі, коли бачимо на власні очі весь біль, розпач, жорстокість війни, в голові лише одне: в будь-який момент ми маємо можливість сісти в авто і поїхати додому. Вони там - не можуть.

Штурм. Окоп по коліно в воді і багноці. Кожен звук тут потенційно несе небезпеку, кожен неправильний рух. І тобі байдуже, що ноги по коліно в холодній воді, що не відчуваєш пальців на руках. Разом із військовими щосили вжимаєшся у м'яку сиру землю: починається обстріл і від цього залежить життя.

Битва за Бахмут. Просто пам'ятайте, коли п'єте ранкову каву в улюбленій кав'ярні, яка ціна. Бахмут це не далека точка на карті. Саме там зараз вирішується доля країни.

11w · See translation

Liked by prigodall and 57,862 others

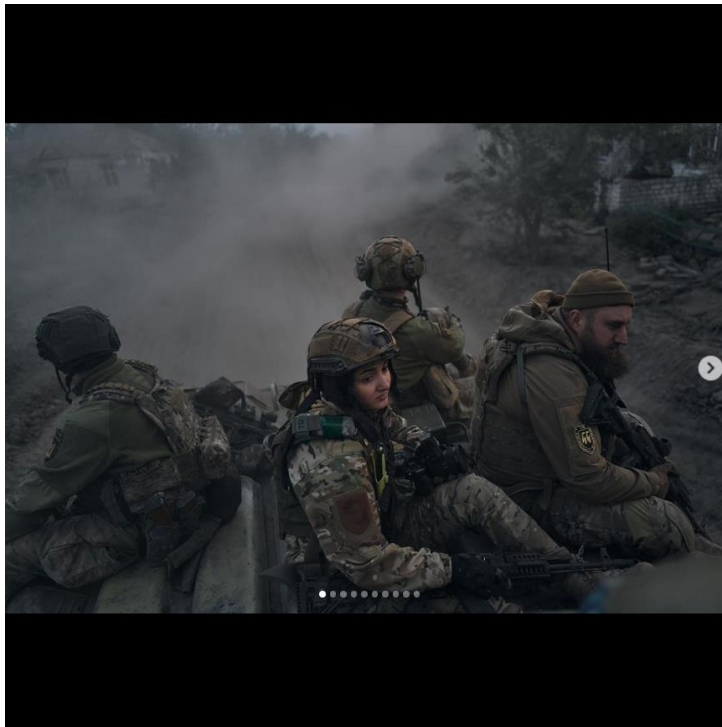
MARCH 9

Add a comment...

Post

libkos
Донецька Область, Україна

libkos · Донеччина в 10 кадрах. Минулі 10 діб.

1. Піхотинці виїжджають о 4й ранку на позиції, щоб доставити провізію та замінити побратимів.
2. Військові медики та працівники українського Червоного Хреста @zshrnk надають допомогу пораненому військовому в стаблункті на Бахмутському напрямку.
3. Pole і дорога на Мар'їнку.
4. Артилеристи батальйону K2 54ї бригади працюють по ворожих позиціях.
5. Портрет бійця 79 ОДШБ, що утримує Мар'їнку.
6. Медики із організації «Лікарі без кордонів» евакуюють лежачих та важких пацієнтів з усієї Донеччини в спеціальному медичному потязі.
7. Боець 79 ОДШБ позує на фоні стіни із трофейних ворожих шоломів.
8. Волонтери із організації @base_ua_ngo проводять безкоштовну медичну діагностику в спеціально

Liked by [_oksana_babii](#) and 46,386 others

MAY 22

Add a comment...

Post

Додаток В

Перелік питань до Юлії Кочетової під час інтерв'ю 12.05.2023

1. Назвіть Ваше повне ім'я та прізвище, а також дату і місце народження.
2. Розкажіть про Вашу освіту.
3. Коли і за яких умов Ви почали свою діяльність як фотокореспондентка?
4. Коли Ви почали документувати війну на Сході?
5. Ваш проект “Being Ukraine” на платформі “Fine Arts” є відверто мистецьким. Розкажіть, будь ласка, як Ви його реалізовували?
6. Чи вірите Ви, що мистецтво може вплинути на війну?
7. Ваша діяльність від 2013 року спрямована на іноземну аудиторію, чому саме Ви обрали цей напрям?
8. Ваша особиста сторінка в Instagram стала платформою для транслявання подій в Україні іноземцям. Як це почалось?
9. Яку можливість у фотокореспондентиці дає Instagram, яку не дають класичні ЗМІ?
10. Чи відчували Ви сексизм по відношенню до себе на роботі?
11. Що Ви одягаєте під час відряджень у зони бойових дій?
12. Чи є у Вас захисне спорядження?
13. Як впоратися з емоційним вигоранням?
14. Фотообладнання, як працювати з ними на передовій?
15. Яке Ваше ставлення до державних нагород? І, власне, до Ордена, яким Ви були нагородженні?
16. Чи існує воєнна цензура?